

Nog geen rijbewijs, wel Formule-1-racen
Max Verstappen (17) vertelt
over zijn coureursleven

SPORT

Erwin Olaf **Wieteke van Zeil** **Baltasar Garzón** **Aleid Truijens**
Maarten Biesheuvel **Paloma Faith** **Peter Middendorp**

14 & 15 FEBRUARI 2015
VOLKSKRANT.NL

de Volkskrant

DE VOLKSKRANT BV JACOB BONTIUSPLAATS 9, POSTBUS 1002, 1000 BA, AMSTERDAM REDACTIE@VOLKSKRANT.NL TEL.: REDACTIE 020-562 9222 KLANTENSERVICE 088-056 1561 BEZORGING 088-056 1555

Fair trade en duurzaam zouden
vanzelfsprekend moeten zijn.
Het **etiket** moet dus op
onethische producten komen.
Wie bedenkt het juiste woord?
Doe mee aan de
Volkskrant-prijsvraag*

VONK

**Ego-
logisch**

**treur-
merk**

**Moeders
zegt
nee!**

*Deze drie voorbeeld-etiketten zijn door lezers bedacht.
Doe uw eigen suggestie op volkskrant.nl/hetnieuwenormaal of vul de bon in voorop het Vonk-katern

AD VISSER OVER DE JAREN '60 EN '70

'Iedereen was
tolerant,
dat wordt nu
tenietgedaan.
Heel dom.'

MAGAZINE

Belastende e-mail
Hoe de kleine OV-bedrijven
samenspannen tegen de NS

TEN EERSTE / ECONOMIE

Advertentie

Voetnoot Appeasement

Afgelopen zaterdag in München tijdens de veiligheidsconferentie benadrukte Merkel dat ze geloofde dat het bewapenen van Oekraïne een heilloze weg was. Dit in tegenstelling tot enkele Amerikaanse senatoren die Oekraïne stevig wilden bewapenen.

Overigens stuurt Duitsland wel wapens aan de Koerden, maar het verschil is dat IS geen atoomwapens heeft en Rusland wel.

Als het over appeasementpolitiek gaat, wordt door tegenstanders altijd 1938 erbij gehaald. Nee, toen

werkte appeasement niet. Maar in haar toespraak refereerde Merkel terecht aan de bouw van de Berlijnse Muur in 1961. Het Westen stond erbij en keer ernaar: appeasement. Ze had ook kunnen refereren aan 1968, toen de Sovjet-Unie een bloedig einde maakte aan de Praagse Lente. Of aan het neerslaan van de Hongaarse opstand in 1956.

Het Westen verraadde de Tsjechoslowaken in '68 en de Hongaren in '56. Misschien was dat verraad een hoge maar noodzakelijke prijs om totale oorlog te voorkomen.

Arnon Grunberg

Advertenties

De wereld is Kras

Rondreizen
100% vertrekgarantie
10 dagen v.a.
1079

Rondreizen China

Ontdek het fascinerende China met haar eeuwenoude keizerlijke pracht en betoverende natuur. Breng o.a. een bezoek aan de Grote Muur in Beijing, het indrukwekkende Terracottaleger in Xi'an of bruisend Shanghai.

- ✓ Inclusief vliegticket, hotels, diverse maaltijden en excursies
- ✓ NL-spreekende reisleiding en uitstekende beoordelingen

► Kras.nl/china of bel 0900-9697^{15 cpm}

Prijs per persoon o.b.v. 2 personen excl. reserveringskosten en Calamiteitenfonds

Ziekenhuis
St JANS DAL

ZOEKT
Lid
Raad van Toezicht
(Vastgoed)

Zie www.klausschmitt.nl

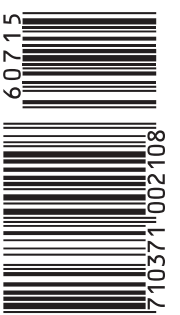
'Goed leiderschap
vraagt in essentie
om in contact te zijn
met jezelf'

ebbinge.nl/nieuw-leiderschap

€ 3,25

Jaargang 93
144 pagina's
Nummer 27607

België € 3,50
Duitsland € 4,25
Frankrijk € 4,25
Luxemburg € 3,50
Oostenrijk € 4,25

8 710371 002108

• Jaargang 1, nummer **16** 14 februari 2015

SIR EDMUND

Met de kennis
van nu

de Volkskrant

WETENSCHAP, CULTUUR, LITERATUUR, TIJDGEEST, TECHNOLOGIE & FILOSOFIE

AUTONOME MACHINES
Fabrieken zonder mensen

MAARTEN BIESHEUVEL
*Over korte verhalen,
zijn jeugd en het leven*

ONZE GIDS DEZE WEEK
Fotograaf Erwin Olaf

**De
valentijnsfilosofe**
Emma de Vries
over de valse
romantiek achter
de handgeschreven
liefdesbrief

TEN EERSTE

BESCHOUWING
LIEFDESBRIEVEN IN HET DIGITALE TIJDPERK

Ik schrijfsje een brief, romantisch hè

*Ja, vroeger, toen schreven de mensen nog lange, hartstochtelijke
liefdesbrieven. En dan wij met onze Whatsapp-berichtjes.
Mede door dit beeld beleeft de brief een comeback.
Filosofoe Emma de Vries zet deze Valentijnsdag onze roze bril even af.*

Door **Ianthe Sahadat** en **Gracia Visscher**

TEN EERSTE

BESCHOUWING
LIEFDESBRIEVEN IN HET DIGITALE TIJDPERK

**'IK KAN ALLES
BESPREKEN. HET IS EEN
SOORT THERAPIE'**

Elsa Bakker (29), Alphen a/d Rijn, heeft 40 penvrienden in 30 landen.

'Penvrienden zijn eigenlijk een soort terugpratende dagboeken. In brieven kan ik gevoelens delen die ik in het normale leven niet altijd kwijt kan. Penvrienden oordelen niet.

'Ik zou niet meer zonder kunnen. Door ziekte en chronische slapeloosheid, kom ik de deur bijna niet uit. Het menselijk contact houden vond ik belangrijk. Op internet kwam ik steeds meer mensen tegen en met veel van hen ben ik brieven gaan schrijven.'

'Inmiddels heb ik veertig penvrienden uit dertig verschillende landen, met leeftijden tussen de 14 tot 60 jaar. Met hen kan ik alles bespreken. Het is een soort therapie.'

'Ik besteed veel aandacht aan mijn brieven. Ze moeten er goed uitzien en mensen echt blij maken. Ik kies een bijzondere papiersoort en ik versier de brieven. Tijdens het schrijven plak ik stickers of teken ik plaatjes. Meestal zijn mijn brieven tussen de twee en zes kantjes. Ik kies ook vaak een klein cadeautje uit dat ik meestuur en ik versier de envelop met tape en postzegels. Ik heb zelf postzegels ontworpen.

'Ik schrijf met heel uiteenlopende mensen, maar de brieven van een Amerikaanse man raken me momenteel het meest. Zijn vrouw dementeert, is vergeetachtig en vraagt veel zorg, wat erg lastig voor hem is. Door brieven te schrijven vinden we steun bij mensen die we nooit zullen ontmoeten.'

'Als iemand plotseling wegvalt, is dat pijnlijk en bizar. Vorig jaar is een penvriend van me onverwacht overleden. Het was een meisje van mijn leeftijd. Hierdoor heb ik een tijd niet kunnen schrijven. Maar ik zal nooit echt stoppen. Het schrijven is te belangrijk voor me.'

Rotterdam, 14 februari 2015, Lief ik lief, Al dagen loop ik verloren

Gustave Flaubert droeg de brieven van zijn geliefde op het hart. Letterlijk. In een bundeltje onder zijn hemd. Om de brandende passie van zijn muze lijfelijk te kunnen ervaren. Dat was overigens bittere noodzaak, want hij ontmoette haar zelden – dat kostte maar tijd en die besteedde de Fransman liever aan het schrijven van lijvige romans.

Liefhebbers van de brief mogen graag refereren aan iconische briefwisselingen tussen historische geliefden. Zo ook aan die van de schrijver van *Madame Bovary* en zijn minnares. In dergelijke liefdesbrieven kon de romantiek in haar meest pure en authentieke verschijningsvorm culmineren. In vergelijking daarmee komen wij er in ons briefloze tijdperk uiteraard maar bekaaid vanaf met onze schamele Tinderromantiek en kant-en-klare emoticons.

Maar niets is wat het lijkt. De brieven aan Flaubert (1821-1880) werden ontmaskerd. Al die hartstocht en poëzie bleek afkomstig uit een geformatteerd brievenhandboek. En de grote literator had niets gemerkt.

Literatuurwetenschapper en filosoof Emma de Vries (30) geniet zichtbaar als zij over dit demasqué vertelt. Omdat het zo aardig illustreert hoe wij de brief in het algemeen en de liefdesbrief in het bijzonder nogal eens – ten onrechte – door een roze bril bezien.

Epistolaire nostalgie, noemt De Vries dat. 'We doen aan geschiedvervalsing als het om brieven gaat. Onze verheerlijking van de brief is gebaseerd op een vals idee over wat brieven schrijven in het verleden betekende.'

Zo denken we bijvoorbeeld dat brieven persoonlijker zijn, met aandacht geschreven en vooral oprecht. De Vries, die aan bij de afdeling Moderne Nederlandse Letterkunde van de Universiteit van Leiden onderzoek doet naar de brief in digitale tijden, zet met plezier wat misvattingen op een rij.

Waar wij ons uitdrukken in staccato sms'jes, waren brieven tenminste lang. 'Fout. Mensen stuurden elkaar voortdurend kattenbelletjes. Vol alledaagse mededelingen, zonder aanhef, afsluiting of persoonlijke noot.'

Vind ik leuk, hartje, lachend gezichtje, huilend gezichtje – onze communicatie vraagt weinig creativiteit. Briefschrijven daarentegen is een kunst die oefening, talent en urenlang zwoegen vereist.

En daar duikt de anekdote van Flaubert op: het betere copy pasten avant la lettre. 'Er zijn talloze briefhandboeken gemaakt waarin richtlijnen stonden voor het schrijven van een succesvolle liefdesbrief', zegt de filosoof. Met allerlei opmerkelijke varianten, zoals: wat schrijft een man die wel een huis heeft maar geen vrouw. Of: wat schrijf je aan een jongedame als je zelf al van enige leeftijd (lees: tegen de 40) bent.

Ook wordt vaak verondersteld dat het schrijven van een brief een inherente oprechtheid met zich mee-

'Onze verheerlijking van de brief is gebaseerd op een vals idee over wat brieven schrijven in het verleden betekende'

brengt. Daar waar valse verleiders en oplichters op datingsites of -apps vrij spel hebben, was de brief tenminste puur en integer. Om aan dat idee te tornen, raadt De Vries lezing aan van de beroemde 18de-eeuwse briefroman *Les Liaisons Dangereuses*, waarin de brief juist het instrument is voor misleiding, list, intrige, bedrog en seksuele overheersing.

Oplichtingspraktijken passen niet in ons idee van de liefdesbrief, volgens de filosoof. 'Toch spreekt het voor zich dat brieven net zo wreed kunnen zijn als de mensen die ze schrijven.'

Dat sluit aan bij de opvatting dat in-

Foto Janneke Aronson

**'IK WILDE NIEUWE
VERHALEN HOREN,
MENSEN LEREN KENNEN'**

Anna Schouten (21), Utrecht,
schrijft brieven op bestelling

'Een geschreven brief voelt persoonlijker. Je voelt dat iemand er tijd in heeft gestoken. Dat is bijzonder, zeker in dit digitale tijdperk waarin snelheid overheerst. Ik vind rust in het schrijven en lezen van brieven en merk dat anderen dat ook zo ervaren.'

'Voordat ik begon met schrijven, baalde ik altijd van de inhoud van mijn brievenbus. Ik kreeg alleen maar belastingbrieven. Daarom heb ik een brievenproject opgezet via mijn blog. Ik houd van schrijven en wilde nieuwe verhalen horen, nieuwe mensen leren kennen.'

'Nu schrijf ik brieven op bestelling. Mensen kunnen zich inschrijven op mijn blog en aangeven of ze een bepaald onderwerp willen terugzien in de brief. Ik probeer zo'n twee brieven per week te schrijven en ben dan anderhalf tot twee uur bezig per brief. Het schrijven van de brief gaat vaak vanzelf. Maar ik besteed ook veel tijd aan het versieren van de brief en de envelop. Hierbij probeer ik rekening te houden met de stijl van de ontvanger. Vaak hebben zij een eigen blog dat er bijvoorbeeld minimalistisch of juist kleurrijk uitziet. Ook doe ik er meestal een klein cadeautje bij, zoals een recept, een kaart of tijdschrift. Zo wordt de brief als geheel een klein feest.'

'Bij elke drie brieven die ik verstuurt krijg ik er twee terug, denk ik. Soms hebben mensen geen tijd om terug te schrijven, wat alleen maar laat zien dat brieven schrijven simpelweg niet meer in ons schema past. Maar als ik onverwachts een brief in mijn brievenbus heb liggen is het ook echt leuk.'

Foto Janneke Aronson

Rotterdam, 14 februari 2015.

Liefste lief,

Al dagen loop ik verloren rond. Sinds jouw vertrek, ohw ik zie je nog staan, je mooie ogen brewig en gevuld met tranen, zijn mijn dagen zinloos en doelloos geworden. Ik zie je zinnelijke mond voor me en proef ons nissen nog na. Liefste wat waren de dagen heerlijk. De hartstochtelijke nachten, de lange nachten die haar herinnerden. De gesprekken over alles wat ons bezig hield jij goddelijk recht? Nu ik hier alleen rond loop of het niet allemaal een draai is, waar en echt ge...
 jij lie...
 we el...
 dagen nog...
 stralende lach...
 mij zult zien...
 mijn armen, v...
 hleren heen...
 Dag...
 weve moed de dag doorkomen. Voor altijd
 alle jouwt, K

rond. Sinds jouw vertrek, ohw ik zie je nog staan, je mooie ogen brewig

ternet zich goed leent voor valse verleidingsmanoeuvres. Online kun je tenslotte zijn wie je maar wilt. De brief als tegenhanger is een primaire bron die de ware mens toont: een directe tunnel naar de ziel van de schrijver. De Vries: 'Oude brieven laten juist zien dat een mens met meerdere correspondenties er ook verschillende persona op nahoudt. Dat zegt meer over ons als wezen dan over de vorm van communicatie.'

In 2008 ontving Emma de Vries een jaar lang mysterieuze liefdesbrieven. Ze bleken afkomstig van een kunstenaarscollectief dat aan willekeurige geadresseerden brieven had gestuurd. Waar bij een enkeling het hart brak ('ik dacht dat het liefde was, maar het bleek kúnst') was De Vries gecharmeerd van het initiatief. Zij ging op onderzoek en ontdekte dat de handgeschreven brief bezig was aan een gestage co-

meback. Ze vond (her)uitgaven van briefromans en briefwisselingen, films en toneelstukken in briefvorm en vooral talloze nieuwe briefprojecten en briefcollectieven.

Als filosoof vroeg zij zich onmiddellijk af waar die hernieuwde belangstelling vandaan kwam.

Ze ziet de wederopstanding van de brief in elk geval niet als een laatste stuipreuking van de stervende zwaan. Al was het maar omdat daar de door haar zo zorgvuldig gemeden zweem van nostalgie aan kleeft.

Ten dele is de heropleving onderdeel van de algehele knutselwoede, denkt de filosofe. 'Veel brieven ▶

Het is eigenlijk heel simpel
Sheila Sitalsing

Loslippig

In de tijd dat de euro pas bestond en men had besloten dat de euro/dollarkoers een maatstaf voor zijn 'succes' was, was elk woord van euromachthebbers een potentiële bom. Keek Wim Duisenberg te nonchalant, of suggereerde een minister van Financiën oneinigheid, dan werden ze in dealingsrooms tot diep in Hongkong gek en fladderde de euro/dollarkoers woest op en neer. Er kwamen oekazes: één boodschap. Alle ministers en ECB-bestuurders kregen goedgekeurde tekstjes mee op briefjes en leerden die van buiten.

Toen kwam de eurocrisis en gingen regeringsleiders, ECB-bestuurders en Commissie-ambtenaren hun eigen interpretaties de wereld in sturen. Dat waren er veel, soms drie tegenstrijdige per persoon, want er moesten binnenlandse achterbannen worden bediend, er moesten buitenlandse vrienden te vriend worden gehouden, er moest strategisch worden gelekt. Opnieuw werden ze gek in dealingsrooms tot diep in Hongkong, waar fortuneurs zijn verdiend en verloren op Griekse staatsobligaties.

Twee jaar geleden wijdde de ECB aan het effect van deze kakofonie op de obligatiemarkten een onderzoekje dat actueler is dan ooit: *Loose lips sinking markets?* Uit 25 duizend nieuwsberichten over de eurocrisis bleek: op uitspraken van onverkozen EU-bureaucraten reageerden 'de markten' positief. Gingen politici tekeer, dan vloeide er bloed op de markten.

De ECB pleitte er nog net niet voor om gekozen politici af te schaffen, maar stelde wel serieus voor om niet meer 'dit kan gruwelijk misgaan' te zeggen, maar 'een strikte implementatie is een cruciale voorwaarde voor het succes van het programma'.

Een pleidooi voor bureaucratenleugens, om de markten koest te houden.

Godzijdank hebben we Yanis Varoufakis en Jeroen Dijsselbloem, die zich hier niets van aantrekken.

Foto Ellen Mandemaker

LIEFDESBRIEFADVIES

Zelf aan de slag?
Dichter Wout Waanders geeft workshops liefdesbriefadvies

Kennis is macht, ook in de liefde. Verdiep je in je liefdesobject. Laat weten dat je iemand kent, dat je je best hebt gedaan om dingen van hem of haar te weten te komen – zonder vermoedens van stalken op te roepen.

Dijen als sinaasappels, wangen als papaya's? Lang leve de metafoor, maar vermijd fruit. Want fruit is nooit vleidend. Hoe persoonlijker de metafoor, hoe beter. Wil je de tuinman verleiden, kies dan bijvoorbeeld voor 'mijn hart wuift op als duingras'.

Ruim baan voor de hyperbool. Relativeren is

altijd goed, behalve in de liefdesbrief. Met 'je hebt de mooiste ogen van deze kant van de straat' kom je er namelijk niet.

Er is niets mis met clichés, de liefdesbrief gedijt er juist goed bij. Het bezingen van ogen en een glimlach niet origineel? Maar die van hem of haar zijn toch de aller-mooiste.

Speel met de vorm, maar zorg altijd dat vorm en inhoud bij elkaar horen. Met lippenstift je liefdesode op iemands plafond kalken, wordt pas leuk als iemand bijvoorbeeld lippenstift maakt. Zelf schreef Waanders ooit een liefdesbrief in Harry Potter-stijl. Hij heeft niets met de kindertovenaar, maar zijn inmiddels vriendin (de brief wierp

zijn vruchten af) is er gek op.

Wees selectief. Je kunt iemand niet in zijn of haar totale schoonheid en complexiteit bejubelen. Te bont en te vol en het komt niet meer binnen. Bij de selectie raadt Waanders lichaamsdelen zoals borsten af om te bezingen. 'Dat heeft al snel iets maniakaals.' Alles mag verder bezongen worden, maar kies bij voorkeur niet voor organen ('te klinisch').

Beter een goede mail dan een slechte brief. In digitale tijden maakt de drager van liefdesboodschap niet uit. Je kunt bijvoorbeeld besluiten voor elke regel een ander medium te kiezen: WhatsApp, sms, de kofkast of een beslagen badkamerspiegel.

'WAAR HET KAN, MOET JE MET DE TOVERSTOK ZWAAIEN'

Fanny (39) en **Jeroen** (41) van der Horst uit Benschop schrijven elkaar al twintig jaar liefdesbrieven.

Fanny: 'Ik was 18 en schreef de eerste liefdesbrief aan Jeroen voordat we verking kregen. Hij lag in het ziekenhuis en ik had het briefje meegegeven aan een klasgenoot. Ik kende hem nog helemaal niet goed maar wist toch al wel wat hij voor mij betekende. Er stond uiteindelijk: 'Ik ben benieuwd naar wie je bent en zou je graag verder willen ontmoeten.'"

Jeroen: 'We schrijven nog steeds liefdesbrieven naar elkaar, vooral tijdens belangrijke gebeurtenissen. Afgelopen jaar is er veel gebeurd, Fanny's moeder is overleden, ze is zelf moeder geworden en ze is begonnen als zelfstandig ondernemer. Het heeft zoveel schoonheid voor mij, hoe ze hiermee omgaat en soms ook worstelt. Ik wil dan graag laten weten hoe trots ik op haar ben.'

Fanny: 'Jeroen ging een midweek weg en had kaartjes voor de kinderen en voor mij op de post gedaan. Dat geeft zo'n warm gevoel. Ik vind dat waar je het leven bijzonder kan maken, je ook zeker met de toverstaf moet zwaaien.'

Fanny: 'Het maakt het leven ook lichter. Ik verzamel deze herinneringen en af en toe lees ik de brieven en kaartjes terug. Ik pak een doos en weet weer wat we allemaal hebben. Als iemand iets liefs voor je opschrijft, is dat toch anders dan wanneer het wordt uitgesproken.'

Jeroen: 'We zijn al twintig jaar samen, maar ik vind het nog steeds heel bijzonder en waardevol. We hebben allebei gescheiden ouders dus we weten dat het ook anders kan zijn. We praten veel en uiten zo veel mogelijk onze steun voor elkaar. Dat heb ik van Fanny geleerd.'

Foto Janneke Aronson

► zijn helemaal niet tekstueel, maar juist decoratief.' Ook hangt de comeback volgens haar samen met onze herwaardering van ambachtelijkheid. Net zoals breien ook weer normaal is. 'En het past in de slow movement. Net zoals we aandachtig met voedsel bezig zijn, gaat het schrijven van brieven over aandachtige communicatie.' Toch laat het nieuwe brieven schrijven zich daar niet volledige mee verklaren.

De Vries ziet veel tussenvarianten opduiken die het digitale en analoge combineren. Zo stuurde de Britse technologiejournalist Giles Turnbull een maand lang zijn tweets per postkaart aan een aantal volgers. En veel fanatieke briefschrijfsters – de herontdekkers van de handgeschreven brief zijn veelal vrouw – plaatsen onmiddellijk foto's van ontvangen post op Facebook of Instagram.

'Daarmee is de intieme sfeer die de brief per post in zich zou dragen op z'n minst bedenkelijk', zegt De Vries.

De liefdesbrief heeft wel een opmerkelijke transformatie doorgemaakt, ontdekte ze. 'Filosofisch gezien wordt hij nu vooral gebruikt voor het uiten van *agapè*, de schenkende liefde, en niet voor de erotische, begerende liefde.'

Een bekend voorbeeld zijn de brieven van de Amerikaanse schrijfster Hannah Brencher. Zij verstopte enkele jaren terug in New York stiekem liefdesbrieven voor onbekenden in bibliotheken en cafés. Nu kun je tegen betaling op haar site een persoonlijke liefdesbrief bestellen en houdt Brencher Tedtalks over haar succesproject. 'Dat zijn bijvoorbeeld brieven voor je neef, omdat zijn kat is overleden.'

De erotische dimensie van de liefdesbrief is hiermee uit beeld verdwenen. Terwijl in vroeger tijden zelfs het verzegelen van een brief al een zinnelijke waarde had. 'Vrouwen konden een pikant signaal afgeven met bepaalde zegels. Zo kon het breken van de zegel als metafoor voor het doorboren van het maagdenvlies worden gezien.'

De brief is zelf een soort lustobject, volgens De Vries. Omdat het een tastbaar verlengstuk van de liefde is. De woorden van zijn of haar stem en het papier van de huid. Het is niet voor niets een bekend filmisch beeld: de man of vrouw die een ontvangen liefdesbrief tegen het gezicht of hart drukt.

De Vries wil benadrukken dat het tegenover elkaar plaatsen van het digitale en analoge meer zegt over de angst of hoop waarmee wij technologische veranderingen gadeslaan dan over de feitelijke eigenschappen van die communicatievormen. 'De verleiding is groot om de heropleving van de briefvorm vanuit de tegenstelling tussen technofoben en technofielen te begrijpen. Maar buiten die kampen zijn nog heel andere perspectieven mogelijk.'

Een mooi voorbeeld is volgens de filosofe het post-

pakket dat WikiLeaks-oprichter Julian Assange kreeg. Assange verkeerde in volledig isolement op de Ecuadoriaanse ambassade in Londen. Toegang tot een telefoon of internet had hij niet. Een kunstcollectief stuurde hem per post een doos met een kleine camera die te volgen was via een live stream op internet. De Vries: 'De inhoud van post wordt nog altijd wettelijk beter beschermd dan digitale communicatie. Een brief mag niet zomaar geopend worden.'

Als je geduld had, zag je na 18 uur duisternis Julian Assange het pakketje open maken om vervolgens met kaarten te communiceren via de camera. 'Hello world. Welcome to Ecuador.'

De geschiedenis van de liefdesbrief laat overigens zien dat briefnostalgie

De brief is zelf een soort lustobject. Een tastbaar verlengstuk van de geliefde

van alle tijden is. De Vries vond krantenartikelen uit 1870, waar de verdwijning van de brief al werd aangekondigd. Uiteraard met alle verschrikkelijke gevolgen van dien.

Dat de terugkeer van de brief inmiddels een feit is, blijkt uit de schappen van de Hema waar sinds een tijdje stempels, decoratietape en stickervellen prijken naast moderne varianten van het briefpapier. 'Snailmail' heet de handgeschreven brieventrend in eigentijds jargon. Naar het tempo van het medium dat zich in vergelijking met een verzonden WhatsAppje inderdaad als een slak verplaatst.

En als het in de Hema ligt, hebben we niet langer met avantgardisme of een obscure hobby te maken. ●

en gevuld met brieven, zijn mijn dagen zwaaiers en doelloos geworden. Ik